

ЗАМ ТЭЭВРИЙН ГЭМТ ХЭРГЭЭС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХЭД МЭДЭЭЛЛИЙН ТЕХНОЛОГИЙГ АШИГЛАХ НЬ

/Улсын чанартай авто зам/

*ДХИС-ийн магистрант, цагдаагийн
ахлах дэслэгч Х.Мөнх-Эрдэнэ
Удирдсан багш доктор (Ph.D)
цагдаагийн хошууч Г.Болор-Эрдэнэ
haku_86400@gmail.com*

Товчлол. Сүүлийн 5 жилийн хугацаанд манай улсын авто замын тодорхой хэсэг газарт байнга буюу давтамжтай зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэгддэг газрын судалгааг гаргаж гар утасны “GPS Navigation” аппликэйшнд мэдээллийг оруулж, зам тээврийн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэхэд “GPS Navigation” аппликэйшныг үйл ажиллагаандаа хэрхэн нэвтрүүлэх, ашиглах талаар авч үзлээ.

Түлхүүр үг. Зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчил, улсын чанартай авто зам, хар цэг, шалтгаан, нөхцөл, урьдчилан сэргийлэх ажил, гар утасны аппликэйшн GPS Navigation

Удиртгал. Улсын чанартай авто замуудад тодорхой хэсэг газарт байнга давтамжтай зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэгддэг газрыг “Хар цэг” гэж албаны хүмүүс нэрлэж заншжээ. Эдгээр “Хар цэг”-т үйлдэгдэж буй зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор тухайн аюултай хэсгийн GPS координатыг сүүлийн 5 жилийн судалгаагаар тогтоож, гар утасны GPS Navigation аппликэйшнд нарийвчлан суулгаж, жолооч нарт ашиглахад амар хялбараар хийж, гар утсанд үнэгүй суулгах нөхцөл боломжоор хангах ажлыг хийлгэх явдал юм.

Энэ аппликэйшныг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлснээр улсын чанартай авто замаар орон нутгийн замд зорчиж буй шинэ туршлага муутай, авто замын мэдээлэл дутмаг жолооч нарт замын нөхцөл байдлын мэдээллийг гар утсаар нь дамжуулан өгөх арга замыг тодорхойлоход оршино.

НЭГ. ЗАМ ТЭЭВРИЙН ГЭМТ ХЭРГИЙН ТУХАЙ ОЙЛГОЛТ

Зам тээврийн гэмт хэргийн өнөөгийн нөхцөл байдал, статистик тоо баримт

Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3.1.6 “Зам тээврийн осол” гэж зам дээр тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөс үүдэн хүний амь нас, эрүүл мэнд хохирох, тээврийн хэрэгсэл болон зам, замын байгууламж эвдэрч гэмтэх, ачаа болон бусад эд хөрөнгийн хохирол учрахыг; гэж заасан байдаг. Зам тээврийн ослыг хохирлоор ангилаад зам тээврийн гэмт хэрэг, зам тээврийн зөрчил гэж ойлгож болох юм.

2020 онд Улсын хэмжээнд зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчлийн шинжтэй нийт 65650 дуудлага мэдээлэл бүртгэгдсэнээс Улаанбаатар хотод 61653 буюу нийтлэг дуудлага мэдээллийн 93.2%, орон нутгийн авто замуудад 3997 буюу нийт дуудлага мэдээллийн 6.8% бүртгэгдсэн байна. Дээрх дуудлага мэдээллээс зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчлийн шинжтэй 21768 ослыг цагдаагийн байгууллага хүлээн авч шалгаж, шийдвэрлэсэн байна. Үүний 18573 буюу нийт гэмт хэрэг, зөрчлийн 85% Улаанбаатар хотод, үлдсэн 3255 буюу нийт гэмт гэмт хэрэг, зөрчлийн 15 хувь орон нутгийн замд үйлдэгдсэн байна.

Цагдаагийн байгууллага шалгасан нийт дуудлага мэдээллийг зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчлөөр нь ангилан авч үзвэл гэмт хэрэг 985, зөрчил 20783 тус тус байна. Цагдаагийн байгууллагын шалгаж байгаа нийт зам тээврийн ослын 4.5% гэмт хэргийн шинжтэй, дийлэнх буюу 95.5% зөрчлийн шинжтэй байна.

Зам тээврийн гэмт хэргийн 554 буюу 56.2% нь орон нутагт, үлдсэн 431 буюу 43.8% нь Улаанбаатар хотод бүртгэгдсэн байна. Нийт зам тээврийн гэмт хэргийн улмаас 430 хүний амь нас хохирч, 2718 хүний биед хүндэвтэр, хүнд гэмтэл бэртэл учирсан байна.

Улсын чанартай 5 чиглэлийн авто зам дайран өнгөрдөг, Улаанбаатар хотыг тойрон хүрээлсэн байдаг газар нутгийн онцлогтой Төв аймаг зам тээврийн гэмт хэргээр бусад аймгуудаас хамгийн өндөр үзүүлэлт үзүүлж байна.

Хүснэгт №1

Нийт хохирсон хүн 3148			
Амь насаа алдсан хүн 430		Гэмтсэн хүн 2718	
Нийслэлд 11 25.8%	Орон нутаг 319 74.2%	Нийслэлд 1722 63.3%	Орон нутагт 996 36.7%

Дээрх тоо мэдээнээс дүгнэлт хийж үзэхэд Монгол Улсын хэмжээд жилд бүртгэгдэж байгаа зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчлийн дийлэнх хувийг зөрчил эзэлж байна. Нийт зөрчлийн ихэнх хувь Улаанбаатар хотод үйлдэгдэж зөрчлийн тухай хуулиар шийдвэрлэгдэж байна. Зам тээврийн гэмт хэргийн хувьд орон нутгийн замд үйлдэгдэх нь илүү байна. Мөн зам тээврийн гэмт хэргийн улмаас хүний амь нас хохирсон ослуудын 74.2% нь орон нутгийн замд үйлдэгдсэн байна.

Сүүлийн 20 жилд Улсын хэмжээнд 363924 зам тээврийн осол, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг 29620 бүртгэгдэж, гэмт хэргийн улмаас 7250 хүний амь нас хохирч, 23309 хүн гэмт сэн байна.¹

График №1

Сүүлийн 20 жилийн хугацаанд бүртгэгдсэн зам тээврийн ослын дийлэнх буюу 85% нь нийслэлд бүртгэгдсэн байна.

Энэ нь Улаанбаатар хотын хүн амын нягтаршил, тээврийн хэрэгслийн тооноос хамаарч үйлдэгдсэн гэх дүгнэлтэд хүрч байна.

Улаанбаатар хотын хэмжээнд хүний амь нас, эрүүл мэндэд хохирол учраагүй зөрчлийн шинжтэй зам тээврийн осол ихээр бүртгэгдэж байдаг нь энэ статистик мэдээгээр нотлогдож байна.

¹ Монгол Улс дахь зам тээврийн осол, зөрчлийн статистик үзүүлэлтийн эмхэтгэл. УБ., 2020. 100 дахь тал

Сүүлийн 20 жилд зам тээврийн ослын улмаас нас барсан хүн

График № 2

Сүүлийн 20 жилийн хугацаанд зам тээврийн ослын улмаас нийт 7250 хүний амь нас хохирсон байна.

Үүний 69% буюу 5028 хүн зөвхөн орон нутгийн замд нас барсан байна. Энэ тоо бол манай улсын дундаж хүн амтай нэг сумын иргэдээс их хүн зам зөвхөн орон нутгийн замд нас барсан байна.

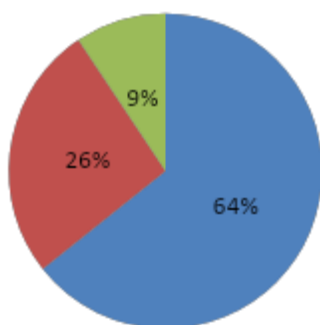
Дээрх судалгаанаас сүүлийн 20 жилд орон нутгийн замд 53649 зам тээврийн осол бүртгэгдсэн 14119 ТХХАБАЖЭГэмт хэрэг

бүртгэгдэж, байна. Гэмт хэргийн улмаас 5028 хүн нас барж, 10634 хүн гэмтсэн.

График № 3

Сүүлийн 20 жилд орон нутгийн замд үйлдэгдсэн зам тээврийн ослын улмаас хүний биед учирсан хохирол

■ хүн гэмтээгүй осол 34502 ■ хүн гэмтсэн осол 14119 ■ хүн нас барсан осол 5028

Дээрхи графикаас дүгнэлт хийхэд орон нутгийн замд үйлдэгдэж буй 10 зам тээврийн осол тутамд 1 хүний амь нас хохирч, 4 зам тээврийн осол тумд 1 хүн гэмтэж байна гэсэн дүгнэлт гарч байна.

Иймд Улаанбаатар хотоос орон нутгуудыг чиглэсэн улсын чанартай авто замд үйлдэгдэж байгаа зам тээврийн гэмт хэрэг нь хүний амь нас хохирох эрсдэл ихтэй байна. Улаанбаатар хотыг аймгуудтай холбосон хатуу хучилттай авто зам буюу улсын чанартай авто замд үйлдэгддэг зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг боловсронгуй болгох шаардлагатай байна. Үүний тулд улсын чанартай авто замд үйлдэгдэж буй зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчлийн шалтгаан, нөхцөл, хүчин зүйлсүүдийг сайтар тогтоох шаардлагатай байна.

1.2 Зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчлийн шалтгаан нөхцөл

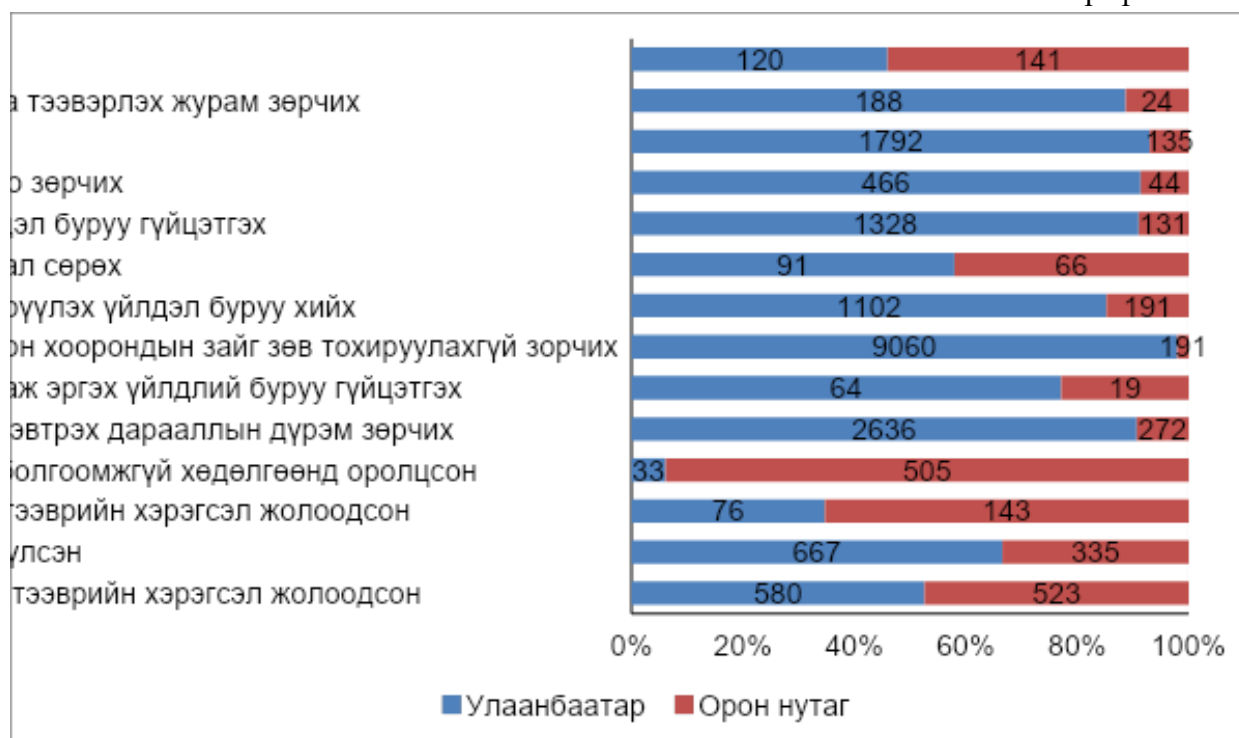
Зам тээврийн ослын шалтгааныг дараах төрөлд хувааж авч үздэг. Үүнд жолоочийн буруутай үйлдэл, явган зорчигчийн буруутай үйлдэл, замын нөхцөл, техникийн гэмтэл. Улсын хэмжээнд 2020 онд бүртгэгдсэн 21768 зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчлийн 21196 буюу 97.4% нь жолоочийн буруугаас, 532 буюу 2.4% явган зорчигчийн буруутай үйлдлээс, 40 буюу 0.2% нь замын нөхцөлөөс шалтгаалсан гэж үзжээ.

Зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчлийн хамгийн их хувийг эзэлж байгаа жолооч нарын буруутай үйлдлийн шалтгаан нөхцөлийг нэг бүрчлэн тогтоож, урьдчилан сэргийлэх шинэлэг арга хэрэгслийг ашиглаж шаардлагатай байна.

Жолоочийн буруу үйлдлээс шалтгаалсан зам тээврийн гэмт хэрэг зөрчлийн шалтгаан.

- Согтуугаар тээврийн хэрэгсэл жолоодох
- Хурд хэтрүүлэх
- Бүрэн бус тээврийн хэрэгсэл жолоодох
- Анхаарал болгоомжгүй замын хөдөлгөөнд оролцох
- Зогсоох арга хэмжээ бүрэн гүйцэд авахгүй байх
- Уулзварт нэвтрэх дарааллын дүрэм зөрчих
- Эргэх, буцаж эргэх үйлдлийг буруу гүйцэтгэх
- Хажуу болон хоорондын зайг зөв тохируулахгүй зорчих
- Гүйцэж түрүүлэх үйлдэл буруу хийх
- Эсрэг урсгал сөрөх
- Ухрах үйлдэл буруу гүйцэтгэх
- Бусад төрлийн буруутай үйлдэл зэрэг үйлдлээс шалтгаалан зам тээврийн гэмт хэрэг зөрчил үйлдэгддэг.

График №4

Дээрх графикаас дүгнэлт хийхэд орон нутагт үйлдэгдэж буй зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчлийн шалтгаан нь жолооч хажуу хоорондын зай тохируулахгүй явах, анхаарал болгоомжгүй замын хөдөлгөөнд оролцох, зогсоох арга хэмжээг бүрэн гүйцэд авахгүй байх, хурд хэтрүүлэх, согтууруулах ундааны зүйл хэрэглэсэн үедээ жолоо барих үйлдлүүд нөлөөлж байна.

Хурд хэтрүүлэх нь олонх улс орны зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчил гарах үндсэн хүчин зүйл болдог ба энэ нь шинэ залуу жолооч нартай холбоотой байдал. Хурдыг 1 км/ц бууруулахад зам тээврийн осол 4-5 хувь буурдаг гэж олон улсад үздэг байна. Улсын чанартай авто замд хурд хэтрүүлж буй жолооч нарын дийлэнх хувь нь хууль дүрмийн мэдлэг багатай, хариуцлагагүй, ихэвчлэн яарч явсан гэх шалтгаан тоочдог. Манай Улсад

хурд хэтрүүлэх зөрчил улсын чанартай авто замд буурахгүй байна. Зөрчлийн тухай хуулийн 14.7.31, 14.7.32 заасан арга хэмжээг орон нутгийн замын цагдаагийн алба хаагчид хяналт шалгалтын хүрээнд илрүүлж арга хэмжээ авч байгаа ч дээр зөрчил үйлдэгдсээр л байна.

Улсын чанартай авто замд үйлдэгдэж буй зам тээврийн гэмт, хэрэг зөрчлийн шалтгаан нөхцөлүүдийн анхаарал татаж байгаа нэг хүчин зүйл бол "анхаарал болгоомжгүй замын хөдөлгөөнд оролцсон" гэх үйлдэл юм. Замын хөдөлгөөний дүрэмд заасны дагуу жолооч орон нутгийн замд 80 км/ц хүртэлх хурдтай замын хөдөлгөөнд оролцох эрхтэй. Энэ нь жолооч 1 секундэд ойролцоогоор 22.2 км замыг туулдаг гэсэн үг. Жолооч улсын чанартай авто замд 1-2 секунд анхаарлаа өөр зүйлд хандуулах юм бол замаас гарч онхолдох, зам дээр байгаа амьтан мөргөх, эсрэг урсгал сөрөх зэргээр маш их аюултай нөхцөл байдал үүсдэг.

Зам тээврийн ослын хэлбэр:

Зам тээврийн осол гарч буй хэлбэрийг дараах байдлаар авч үздэг. Үүнд:

- Тээврийн хэрэгсэл, тээврийн хэрэгсэлтэй мөргөлдөх
- Тээврийн хэрэгсэл дугуйтай хүнтэй мөргөлдөх
- Тээврийн хэрэгслээр явган зорчигч мөргөх
- Тээврийн хэрэгслээр үл хөдлөх зүйл мөргөх
- Онхолдох

Улсын хэмжээнд 2020 онд бүртгэгдсэн зам тээврийн гэмт хэргийн 17678 буюу 81.2% нь мөргөлдөх, 1371 буюу 6.3% нь явган зорчигч мөргөх, 1007 буюу 4.6% нь онхолдох, 1199 буюу 5.5% нь үл хөдлөх зүйл мөргөх, 55 осол зорчигч унагах, 99 унадаг дугуйтай хүн мөргөх, 193 осол мал амьтан дайрах, 168 осол бусад хэлбэрээр бүртгэгдсэн байна.

Явган зорчигч мөргөх хэлбэрээр бүртгэгдсэн нийт ослын 960 буюу 80.0% нь Улаанбаатар хотод гарсан байхад, онхолдох хэлбэрээр бүртгэгдсэн нийт ослын 888 буюу 88.2% нь орон нутагт бүртгэгдсэн байна.

Онхолдох хэлбэрээр гарсан ослын улмаас орон нутагт 152 хүн, нийслэлд 11 хүн, нийт 163 хүний амь нас хохирсон байна. Энэ нь дунджаар онхолдох хэлбэрээр гарсан 6 зам тээврийн осол тутамд 1 хүний амь нас хохирч байна гэсэн үг. Орон нутаг 5.8 осол тутамд 1 хүний амь нас, нийслэлд 10.8 онхолдох хэлбэрийн осол бүрт 1 хүний амь нас хохирч байна гэж ойлгож болох юм. 2020 онд орон нутагт онхолдох хэлбэрээр үйлдэгдсэн зам тээврийн осол бүртгэгдсэн аймгуудыг Төв аймаг 122, Өмнөговь аймаг 121 гэсэн тоогоор тэргүүлж байна.

Улсын чанартай авто замд үйлдэгддэг зам тээврийн шалтгаан, хүчин зүйлүүдээс дүгнэлт хийж үзэхэд хурд хэтрүүлэх, анхаарал болгоомжгүй замын хөдөлгөөнд оролцож байгаа жолооч нар ихэвчлэн онхолдох хэлбэрээр зам тээврийн осол гаргаж гэмт хэрэг, зөрчилд холбогдож өөрийн болон бусдын амь нас эрүүл мэндэд хор хохирол учруулж байна.

Зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг боловсронгуй болгох арга

“Улсын чанартай авто зам” гэж нийслэлийг аймгийн төвтэй, аймгийн төвийг хооронд нь болон хилийн боомттой холбосон авто замыг хэлдэг. Аялал зугаалга, уламжлалт баяр ёслол, бүх нийтийн амралтын өдрөөр Улаанбаатар хотоос гарч байгаа хүмүүс бүгд улсын чанартай авто замаар замын хөдөлгөөнд оролцдог. Судалгааны ажилдаа улсын чанартай авто замыг сонгож тухайн авто замд үйлдэгдэж буй зам тээврийн

осол хэргийн шалтгаан нөхцлийг тогтооход Төв аймаг хамгийн тохиромжтой аймаг юм. Төв аймаг бол газар нутгийн хувьд онцлогтой Улаанбаатар хотыг тойрон хүрээлсэн байдаг. Улаанбаатар хотруу орох болон гарах бүх аймгийн хөдөлгөөн Төв аймгийн газар нутаг дээгүүр дайран өнгөрдөг. Төв аймгийн нутаг дэвсгэрт улсын чанартай 5 чиглэлийн хатуу хучилттай А0101 Улаанбаатар-Чойр, А0201 Улаанбаатар-Мандалговь, А0301 Улаанбаатар-Арвайхээр, А0401 Улаанбаатар-Дархан, А0501 Улаанбаатар-Багануур чиглэлийн авто замууд дайран өнгөрдөг. Жилд бүртгэгдэж байгаа зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчлийн тоо мэдээгээр бусад аймгуудаас хэд дахин илүү байдаг нь газар нутгийн онцлог, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний эрчимтэй холбоо гэж ойлгож болно. Иймд Төв аймгийн Цагдаагийн газарт бүртгэгдэж шалгагдсан сүүлийн 5 жилийн ослын холбогдогч нарын мэдээллийг цуглуулж нийт 1452 жолоочид судалгаа хийхэд дараах нөхцөл байдал тогтоогдлоо.

Төв аймагт сүүлийн 5 жилийн хугацаанд зам тээврийн гэмт хэрэг 352, зам тээврийн зөрчил 1100 тус тус бүртгэгдсэн байна.

Зам тээврийн гэмт хэрэгт холбогдсон 352 жолооч нарыг насны ангиллаар нь ялгаж үзэхэд.

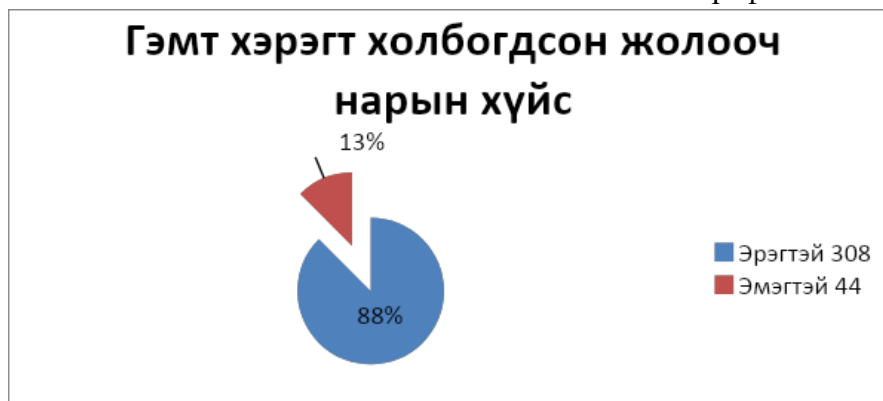
График № 5

Зам тээврийн гэмт хэрэгт холбогдсон жолооч нарын 60%-ийг 20-40 хүртэлх насны хүмүүс эзэлж байна. Энэ нь зам тээврийн ослыг ихэвчлэн идэр насны залуу хүмүүс үйлдэж байна. Мөн 20-30 хүртэлх насны хүмүүс 29% эзэлж байгаа нь жолооч болоод удаагүй туршлага муутай жолооч зам тээврийн гэмт хэрэгт өртөх хувийг илэрхийлж байна.

Зам тээврийн гэмт хэрэгт холбогдсон 352 жолооч нарыг хүйсээр нь ангилж үзэхэд.

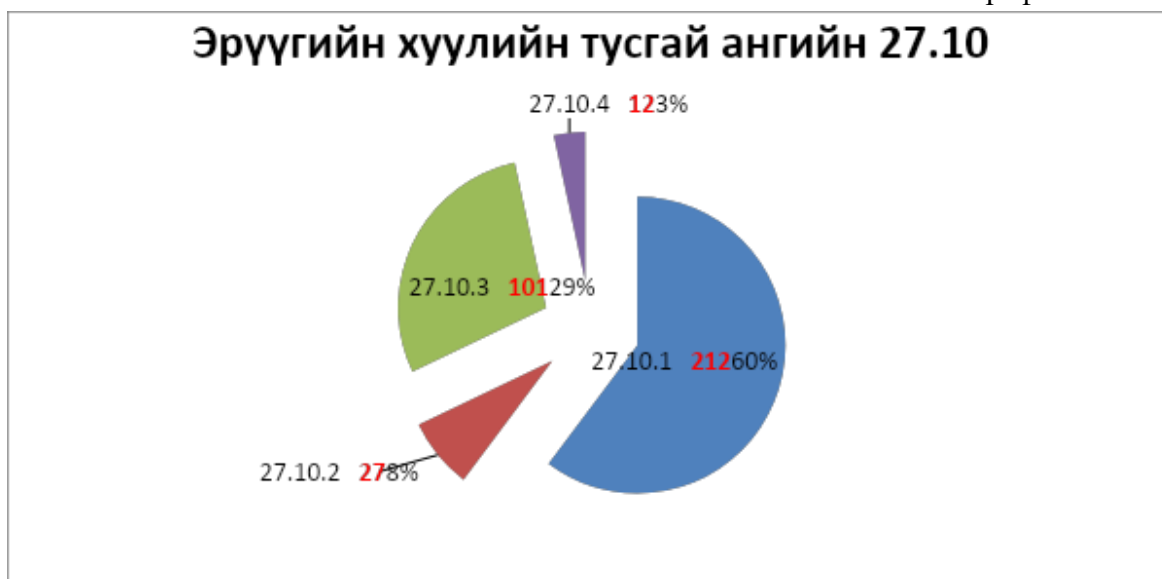
График № 6

Зам тээврийн гэмт хэрэгт холбогдсон жолооч нарын 13% буюу 44 нь эмэгтэй жолооч байна. Эмэгтэй жолооч зам тээврийн гэмт хэрэгт холбогдохдоо ихэвчлэн хурд хэтрүүлэх зөрчил үйлдэж, онхолдох хэлбэрээр осол гаргадаг.

Зам тээврийн гэмт хэрэгт холбогдсон жолооч нарын үйлдлийг Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 27.10-т заасан хэсэг хэсгээр нь ангилж авч үзвэл.

График № 7

Монгол улсын Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 27.10 дугаар зүйл. **Автотээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журам зөрчих**

1.Автотээврийн хэрэгслийн жолооч хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль, түүнд нийцүүлэн гаргасан захиргааны хэм хэмжээний актыг зөрчсөний улмаас хүний эрүүл мэндэд хүндэвтэр хохирол учруулсан бол дөрвөн зуун тавин нэгжээс таван мянга дөрвөн зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл хоёр зуун дөчин цагаас долоон зуун хорин цаг хүртэл хугацаагаар нийтэд тустай ажил хийлгэх, эсхүл нэг сараас нэг жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах ял шийтгэнэ.

2.Энэ гэмт хэргийг:

2.1.согтуурсан, мансуурсан үедээ;

2.2.тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхгүй хүн;

2.3.хүний эрүүл мэндэд хүнд хохирол учруулж;

2.4.их хэмжээний хохирол учруулж үйлдсэн бол тээврийн хэрэгслийг жолоодох эрхийг нэг жилээс гурван жил хүртэл хугацаагаар хасаж зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

3.Энэ гэмт хэргийн улмаас хүний амь нас хохирсон бол тээврийн хэрэгслийг жолоодох эрхийг гурван жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хасаж нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

4.Энэ зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан гэмт хэргийг:

4.1.согтуурсан, мансуурсан үедээ үйлдсэн;

4.2.энэ гэмт хэргийн улмаас хоёр, түүнээс олон хүний амь нас хохирсон бол тээврийн хэрэгслийг жолоодох эрхийг таван жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хасаж хоёр жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

Төв аймгийн хэмжээнд сүүлийн 5 жилийн хугацаанд зам тээврийн гэмт хэргийн улмаас хүний амь нас хохирсон 113 гэмт хэрэг бүртгэгдэж __ хүн нас барсан байна.

Мөн Зөрчлийн тухай хуулийн 14.7 дугаар зүйл. **Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчих 51.** “Жолооч замын хөдөлгөөний дүрэм зөрчиж бусдын

эрүүл мэнд, эд хөрөнгөд хохирол учруулсан нь эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол хүнийг нэг зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.” гэснийг зөрчиж 1100 зам тээврийн осол бүртгэгдэж зөрчлийн хэрэг бүртгэлийн ажиллаа хийгдэж арга хэмжээ авсан байна.

Төв аймгийн нутаг дэвсгэрт үйлдэгдсэн зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчилд холбогдсон жолооч нарын гэрийн хаяг, үндсэн харьяалал.

График №8

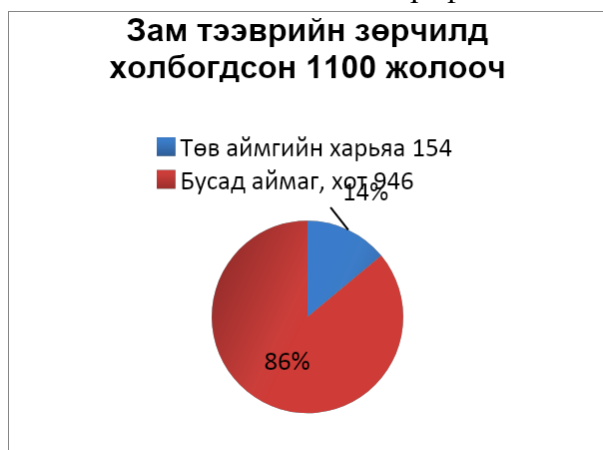

График №9

Зам тээврийн гэмт хэрэг үйлдсэн жолооч нарын 285 буюу 81%, зөрчилд холбогдсон жолооч нарын 946 буюу 86% нь Төв аймгийн нутаг дэвсгэрт явж байсан өөр аймаг, сум эсвэл Улаанбаатар хотын харьяалалтай, гэрийн хаягтай хүмүүс байна. Энэ бол улсын чанартай авто замд явж байгаа жолооч нар тухай авто замын мэдээлэл муу, зам орчныг сайтар мэддэггүйгээс шалтгаалан зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчилд холбогдсон байх үндэслэлтэй. Иймд орон нутгийг зорьж яваа жолооч нар бусад аймаг, хотыг холбосон улсын чанартай авто замын мэдээлэл, зам орчныг нарийвчлан сайн мэддэг байх нь дээрх гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх арга болох юм.

Зам тээврийн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажилд мэдээллийн технологийг ашиглах нь

Мэдээллийн технологи гэдэг нь Америкийн мэдээллийн технологийн холбооны (ИТАА) тодорхойлсоноор "Компьютер дээр суурилсан мэдээллийн систем, програм хангамж болон техник хангамжийн дизайн, хөгжүүлэлт, хэрэгжүүлэлт, хангамж болон удирдлагыг судлахыг хэлнэ". Мэдээллийн технологи нь цахим тооцоолуур болон програм хангамжийг хэрэглэн мэдээллийг хувиргах, хадгалах, хамгаалах, боловсруулах, дамжуулах болон найдвартайгаар хүлээн авах тухайг судалдаг. Мэдээллийн технологи нь одоо дэлхийг хавтгайруулагч хүчин зүйл болоод байгаа бөгөөд дэлхийн хөгжлийг тодорхойлогч тэргүүн эгнээний зүйл болж байна.

Мэдээллийн технологи өндөр хөгжиж байгаа энэ үед хүн ухаалаг гар утасны тусламжтай мэдээллийг өдөр бүр хүлээн авч байна. Зам тээврийн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажилд мөн мэдээллийн технологийг ашиглаж жолооч нарт замын аюултай хэсгийн судалгааг мэдээллэж байх нь судалгааны ажилын гол зорилго юм аа. Сүүлийн 5 жилийн байдлаар улсын чанартай авто замд давтамжтайгаар зам тээврийн осол хэрэг үйлдэгдсэн газруудын судалгааг Тээврийн цагдаагийн албаны орон нутгийн хурдны хяналтын хэлтсийн алба хаагч нартай хамтран гаргахад Монгол Улсын хэмжээнд орон нутгийн замд зам тээврийн осол хэрэг давтамжтайгаар үйлдэж байгаа нийт 232 аюултай хэсэг тогтоогдсон. Эдгээр 232 аюултай хэсэг нь Улаанбаатар хотоос 21 аймаг руу явах улсын чанартай авто замуудад байх бөгөөд тухай осол ихээр бүртгэгдэж байгаа аюултай

хэсгийн эхлэл болон төгсгөлийн координатыг тухайн аймаг бүрийн замын цагдаагийн тасгийн алба хаагч нарын тусламжтайгаа бүртгэж авсан.

Зам тээврийн гэмт хэрэг, зөрчил ихээр бүртгэгдэж байгаа аюултай хэсгийг яаж? ямар аргаар жолооч нарт мэдээлэх вэ?

Ухаалаг гар утасны “GPS, Navigation аппликэйш”-ний тусламжтайгаа жолооч нарт мэдээлэл өгөх болно. Аппликэйшны ажиллах зарчим бол одоогоор өргөн ашиглагдаж байгаа GPS, Navigation-ний мэдээллийн санд судалгаагаар тогтоосон 232 аюултай хэсгийн мэдээллийг нэмж оруулах, тухайн хэсэгт гар утсанд дээрээ аппликэйшн татаж суулгасан жолооч машинаа унаад ойртох үед гар утас нь аюултай хэсэг ойртож байна гэж мэдээллийг жолоочид Монгол хэлээр анхааруулж хэлэх. Энгийн мэт боловч энэ арга хэмжээ нь улсын чанартай авто замд үйлдэгдэж байгаа зам тээврийн осол хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажилд инновацийг нэвтрүүлж буй хэлбэр юм. Уг гар утасны аппликэйшныг “Жолоочийн хөтөч” буюу “Drivers guide” гэж нэрлэж байгаа.

GPS нь (англ. Global Positioning System) [АНУ](#)-ын Батлан Хамгаалах яамнаас хэрэгжүүлсэн цэрэг иргэний зориулалтын байршил тогтоох систем юм

Уг гар утасны аппликэйш нь дараах зорилго

1. Зам тээврийн гэмт хэрэг бүртгэгдэд аюултай хэсгийг жолооч нарт мэдээлэх.
2. Улсын чанартай авто замаар зорчих үедээ жолооч нар дундаж хурдаа тооцоолж сурах, *цагаа зөв төлөвлөж хол замд гарах нь жолооч нарыг хурд хэтрүүлэх зөрчил гаргахаас урьдчилан сэргийлж чадна. Хурдыг 1 км/ц багасгахад зам тээврийн осол гарах хувь 5 хувь хүртэл буурна гэдгийг дээр дурьдсан билээ.*
3. Мэдээллийн технологи учир аппликэйшныг тусламжтай хамгаалах бүс хэрэглэхийн ач тусыг жолооч нарт мэдээлэх
4. Жолоочийн хувийн оноо, тээврийн хэрэгслийн оношлогоо, татвар, даатгалыг мэдээлэл, торгууль зэргийг интернетийн тусламжтайгаар харах.
5. Зам тээврийн ослын дараах эрсдэлийг бууруулах, эмнэлэгийн анхны тусламж, цагдаагийн холбогдох утасны жагсаалтыг координатын дагуу гаргаж

Жолоочийн хөтөч Аппликэйшны ажиллагаа.

- Таныг жолоо барьж явах үед “хурдны хязгаар, гүйцэж түрүүлэх хориотой” замын тэмдгийн мэдээллийг хэлж байх болно. / Анхааруулга тэмдгийн суурин газарт 150-50м, суурингийн гадна 300-150м, мэдээлэх тэмдгийг 50м дотор/

- Зам тээврийн осол их бүртгэгддэг аюултай бүс ойртож байгааг анхааруулж хурдаа хасахыг шаардана, тухайн бүсийг дайрч өнгөсөний дараа хэвийн болзсоныг дахин мэдээлэх болно.

- Бүх мэдээллийг монгол хэлээр хэлж мэдээлэл.

- Та аппликэйшныг асаасан тохиолдолд заавал утасны дэлгэц харж явах шаардлагагүй утсаа түгжсэн байсан ч аюултай хэсэг дөхөх үед мэдээлэл өгөх болно.

- Замын хөдөлгөөний дүрэмд заасан хурдны дээд хязгаарыг зөвшөөрөгдсөн хэмжээнээс хэтрүүлсэн үед дохио өгч анхааруулна

- Цаг агаарын онцгой нөхцөл байдал үүссэн буюу зам хаагдсан үед нөхцөл байдлын мэдээлэл, сайдын тушаалыг шуурхай дамжуулна. /Интернет шаардагдана /

- Та өөрийнхөө хаана байгаа эсэхийг шалгахад /таны байгаа байршил аймаг, сум, баг, замын чиглэл, км-ээр гарч ирэх болно./

- Яаралтай тусламж цэс /таны байгаа байршилыг тогтоож тухайн газар нутгийг хариуцсан цагдаа эмнэлэг, онцгой байдлын албаны дуудлага хүлээн авах утас гарч ирнэ./

Гар утасны аппликейшны давуу болон сул талууд:

Давуу тал

- Бусад урьдчилан сэргийлэх ажлыг бодвол бага задралаар бүтнэ
- Олон хүн мэдээллийг шуурхай хүргэж чадна
- Заавал утасны сүлжээ, интернет шаардлагагүй.
- Зөвхөн аюултай хэсгийг мэдээлэхгүй бусад олон төрлийн мэдээллийг аппликэйшнээс авах боломжтой, хөгжүүлэлт хязгааргүй.

• Яаралтай тусламжийн цэс. Танд зам тээврийн ослын дараах анхны тусламжийг цаг алдалгүй хүргэх зорилгоор эмнэлэг, цагдаагийн байгууллагад мэдэгдэх, холбоо барих утасны дугааруудын жагсаалт байна.

• Дундаж хурдыг жолооч нарт мэдээллэх болно. Ингэснээр хол замд цаг төлөвлөж сурах

Сул тал

- Жолоо барьж явах үед гар утастай харьцах шаардлага үүсэх эрсдэлтэй
- Олон удаагийн шинэчлэл татаж авах шаардлагатай
- Зөвхөн ухаалаг гар утастай жолооч нар ашиглах боломжтой.

Ашигласан материал:

Хууль, эрх зүйн акт:

1. Авто замын тухай хууль
2. Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль
3. Монгол Улсын Эрүүгийн хууль
4. Зөрчлийн тухай хууль
5. Замын хөдөлгөөний дүрэм.